deset let, se ne zna odločiti, ali so učilnice premajhne za izvajanje izkustvenega učenja. Učitelji, ki poučujejo do deset let, pa so se v 47,1 % strinjali, da so učilnice v glavnem resnično premajhne za izvajanje izkustvenega učenja. Večina učiteljev (90 %) meni, da potrebujejo dodatna finančna sredstva za izvajanje izkustvenega učenja. Pridobljen podatek si lahko razlagamo kot: če želimo izkustveno učenje med učitelji spodbujati v čim večji meri, potrebujejo šole dodatno finančno podporo, ki bo omogočala financiranje stroškov, povezanih s prevozom, vstopninami, malicami itd. Glede financiranja pouka 85 % anketiranih učiteljev meni, da učitelji potrebujejo dodatna finančna sredstva, saj ministrstvo za šolstvo in šport nameni premalo finančnih sredstev za stroške, ki so povezani z izkustvenim učenjem. Nadalje nas je zanimalo stališče učiteljev glede sponzorjev in donatorjev. Mnenje 58,3 % učiteljev je, da naj bi pri izvajanju izkustvenega poučevanja pomagali sponzorji in donatorji. Glede na lokacijo šole in izobrazbo učiteljev so učitelji enotnega mnenja, da naj bi jim pri izvajanju izkustvenega učenja pomagali sponzorji in donatorji, medtem ko učitelji, ki poučujejo do deset let, nekoliko manj odobravajo pomoč sponzorjev kakor učitelji nad deset let poučevanja (prihaja do statistično pomembne razlike, $\chi^2 = 9{,}962$, $P = 0{,}041$, $n = 60$). Učitelji pa so prepričani, da niso oni tisti, ki naj bi iskali sponzorje in donatorje. 76,6 % anketiranih učiteljev nasprotuje temu, da bi velik delež izkustvenega učenja financirali starši. To pomeni, da učitelji staršev ne želijo dodatno finančno obremenjevati.

Razprava

V omenjeni raziskavi smo najprej proučili stališče učiteljev do didaktičnega vidika izvajanja izkustvenega učenja in poučevanja zunaj učilnice. Ugotovili smo, da za izvajanje izkustvenega poučevanja učitelji nujno potrebujejo dodatnega učitelja spremljevalca. To pa v praksi večkrat predstavlja problem, saj je na šolah učiteljev malo oz. ravno toliko, kolikor jih šola potrebuje. V takšnih primerih priskočijo na pomoč učitelji iz podaljšanega bivanja, ki pa so zato bolj obremenjeni. Takšnega problema pa ni v prvih razredih, kjer je poleg učitelja še vzgojitelj, ki je hkrati tudi spremljevalec. Analiza je pokazala, da največji problem pri izvajanju izkustvenega poučevanja predstavljajo urniki. Kljub temu da priprava za delo zunaj učilnice učiteljem predstavlja večji napor kakor priprava za delo v učilnici, so učitelji večinsko prepričani, da je učenje zunaj učilnice učinkovitejše, pridobljeno znanje pa trajnejše. Hkrati menijo, naj se vsaka nova obravnavana snov obogati z doživljajskim, izkustvenim učenjem.

Nadalje smo raziskali stališče učiteljev do pedagoško-psihološkega vidika izvajanja izkustvenega učenja in poučevanja. Ugotovili smo, da večina učiteljev kaže pozitivno naravnanost do izvajanja izkustvenega učenja, saj se s takšnim načinom dela po njihovem mnenju krepi zdravje otrok, obravnavana snov pa je učencem bolj razumljiva, ker je podkrepljena s praktično aktivnostjo. Navedeno stališče prinaša pozitivno usmerjenost k izkustvenemu poučevanju. Hkrati učitelji menijo, da se z izkustvenim učenjem med učenci in učitelji oblikuje trdnejša vez, da je motivacija za učenje boljša in da je z izkustvenim učenjem moč zadovoljiti potrebo po medsebojnem druženju učencev.

Zadnji vidik proučevanja stališč učiteljev do izvajanja izkustvenega učenja in poučevanja je bil materialno-finančni vidik. Analiza stališč učiteljev je pokazala, da se kaže težava v financiranju, saj izkustveno učenje zahteva več materialov in orodij za izvajanje. Žal pa je na šolah dejansko premalo finančnih sredstev, s katerimi bi lahko učitelji poravnali stroške, povezane z izvajanjem izkustvenega učenja in poučevanja. Ministrstvo za šolstvo in šport namreč za izvajanje takšnega načina poučevanja nameni premalo sredstev. Zato bi bilo nujno potrebno dodatno financiranje z njihove strani oziroma iskanje različnih sponzorjev in donatorjev. Toda analiza anketnega vprašalnika je pokazala, da so učitelji prepričani, da iskanje sponzorjev in donatorjev ni njihova naloga in skrb.

Stališča učiteljev do izkustvenega učenja in poučevanja ne moremo posplošiti na vse učitelje v Sloveniji, vendar so pridobljeni rezultati raziskave podlaga za nadaljnje analize in iskanje odgovora na vprašanje, kako učitelje spodbuditi k čim večji uporabi izkustvenega učenja ter poučevanja v praksi.

LITERATURA

Blažič, M., Ivanuš Grmek, M., Kramar, M. in Strmčnik, F. (2003). *Didaktika.* Novo mesto: Visokošolsko središče, Inštitut za raziskovalno in razvojno delo.

Golob, N. (2006). *Vloga doživljajsko izkustvenega učenja pri doseganju naravoslovnih ciljev okoljske vzgoje na razredni stopnji.* Doktorska disertacija, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Ivanuš Grmek, M. in Hus, V. (2006). Odprti pouk pri predmetu spoznavanje okolja. *Sodobna pedagogika, 57* (2), 68–83.

Labinowich, E. (1989). *Izvirni Piaget.* Ljubljana: DZS.

Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning. Experience as the Source of Learning and Development.* New Jersey: Englewood Cliffs.

Marentič Požarnik, B. (1992). Izkustveno učenje – modna muha, skupek tehnik ali alternativni model pomembnega učenja? *Sodobna pedagogika, 43* (1–2), 1–16.

Marentič Požarnik, B. (2000). *Psihologija učenja in pouka.* Ljubljana: DZS.

Neil, J. (2006). *Experiential Learning.* Pridobljeno 14. 3. 2007, s http://www.wilderdom.com.

Učni načrt za predmet spoznavanje okolja (2005). Ministrstvo za šolstvo in šport. Zavod RS za šolstvo

Elektronski naslov: vlasta.hus@uni-mb.si

Založniški odbor je prispevek prejel 7. 11. 2008.

Recenzentski postopek je bil zaključen 5. 1. 2009.

S χ^2-testom smo preverjali razlike v odgovorih učiteljev na posamezne izjave glede na lokacijo šole, leta delovne dobe poučevanja spoznavanja okolja in/ali spoznavanja narave in družbe ter izobrazbo.

Rezultati

Stališče učiteljev o didaktičnem vidiku izvajanja izkustvenega učenja

Izkustveno učenje v veliki meri poteka v neposrednem okolju, zato potrebujejo učitelji, ki imajo v razredu nad 15 učencev, ob sebi še dodatnega učitelja spremljevalca. Anketirani učitelji so večinsko (98,3 %) izrazili potrebo po učitelju spremljevalcu, ki bi bil učiteljem izvajalcem zmeraj na razpolago pri izvajanju izkustvenega učenja v neposrednem okolju. Izvajanje takšne vrste učenja pa zahteva možnost prilagoditve urnika, saj večina učiteljev (71,6 %) meni, da jim urnik ne dopušča veliko možnosti za večurne dejavnosti in oglede v okolju. Zanimalo nas je, ali učitelji za pripravo dela zunaj učilnice vložijo več napora kakor za delo v učilnici. Ugotovili smo, da 23,1 % učiteljev, ki poučujejo na podružničnih šolah, meni, da učitelji za pripravo dela zunaj učilnice vložijo manj napora kot za delo v učilnici. Z navedeno trditvijo se strinja 61,7 % učiteljev, ki poučujejo na centralnih šolah. Pokazala se je statistično pomembna razlika glede na lokacijo šole (χ^2 = 11,051, P = 0,026, n = 60). Pri izkustvenem učenju je bistveno, da se znanje pridobi z neposredno izkušnjo posameznika in v zvezi s tem so učitelji soglasno (96,6 %), ne glede na lokacijo šole, delovno dobo in izobrazbo, potrdili, da je potrebno vsako novo obravnavano vsebino pri predmetu spoznavanje okolja obogatiti z doživljajskim, izkustvenim učenjem. V zvezi z didaktičnim vidikom izvajanja izkustvenega učenja nas je zanimalo stališče učiteljev do pridobljenega znanja in ugotovili smo, da je znanje trajnejše in bolj življenjsko, kadar poteka učenje v neposrednem okolju. 85 % anketiranih učiteljev meni, da je učenje zunaj učilnice bolj učinkovito kakor učenje v učilnici. Pridobljeni podatek govori v prid izkustvenemu učenju in pozitivnemu stališču učiteljev do takega načina poučevanja. Glede zastavljene trditve »Za izvajanje izkustvenega učenja naj bi bili zlasti namenjeni naravoslovni dnevi, projektni tedni, ogled okolja, ekskurzije, šole v naravi« učitelji niso enotnega mnenja, saj so njihova stališča zelo različna. Nekateri (43,3 %) so prepričani, da so naštete aktivnosti namenjene le za izkustveno učenje, spet drugi (21,6 %) se ne morejo odločiti, tretji (35 %) pa zapisani izjavi nasprotujejo.

Stališče učiteljev o pedagoško-psihološkem vidiku izvajanja izkustvenega učenja

Pri pedagoško-psihološkem vidiku izvajanja izkustvenega učenja nas je zanimalo stališče učiteljev do stresa, ki ga doživljajo ob učenju zunaj učilnice. Mnenje učiteljev je različno. 51, 6 % učiteljev se v glavnem ali popolnoma strinja, da je učenje zunaj učilnice za učitelje bolj stresno kakor učenje, ki poteka v učilnici, 20 % učiteljev ne ve oz. se ne more odločiti, ali jim je učenje zunaj učilnice bolj stresno, 28,3 % učiteljev pa se v glavnem strinja ali se sploh ne strinja, da je učenje zunaj učilnice bolj stresno kakor učenje v učilnici. Večina anketiranih učiteljev (90 %) je izrazilo mnenje, da učenje v naravi utrjuje zdravje učencev in krepi njihovo

fizično aktivnost. Da je razumevanje učne vsebine pri učenkah in učencih učinkovitejše, če je znanje podkrepljeno s praktičnim delom, se strinja večina učiteljev (96,6 %), ne glede na izobrazbo in delovno dobo. Statistično pomembna razlika (χ^2 = 6,389, P = 0,041, n = 60) se je pokazala pri lokaciji šole, saj je odstotek tistih, ki se zavedajo pomena praktičnega dela, višji pri učiteljih, ki poučujejo na centralnih šolah, v primerjavi z učitelji, ki poučujejo na podružničnih šolah. Zanimalo nas je tudi, ali se med učitelji in učenci oblikuje trdnejša vez, kadar učenje poteka v naravi. Ugotovili smo, da je 40 % učiteljev popolnoma prepričanih, da se z učenjem v naravi med učitelji in učenci oblikuje trdnejša vez, 55 % učiteljev se v glavnem z navedeno trditvijo tudi strinja, le 5 % učiteljev pa ne ve oz. se ne more odločiti. Večina učiteljev (85 %) meni, da je z izkustvenim učenjem mogoče popolnoma ali v glavnem zadovoljiti potrebo po medsebojnem druženju učencev. S takim načinom poučevanja je torej uresničljivo medsebojno druženje učencev, sodelovanje, menjava mnenj. 15 % učiteljev ne ve oz. se ne more odločiti, ali lahko z izkustvenim učenjem zadovoljimo potrebo po medsebojnem druženju učencev. Statistično pomembna vloga (χ^2 = 8,262, P = 0,016, n = 60) se je pokazala glede na delovno dobo, saj se kar 67,6 % učiteljev, ki imajo do deset let delovne dobe, v glavnem strinja, da je z izkustvenim učenjem mogoče v glavnem zadovoljiti potrebo po medsebojnem druženju učencev, medtem ko se s trditvijo strinja 34,6 % učiteljev, ki poučujejo več kot deset let. Z zastavljeno trditvijo »Kadar pouk ne poteka v učilnici, so učenci lahko bolj motivirani za delo« se v glavnem ali popolnoma strinja 78,3 % anketiranih učiteljev. 18,3 % učiteljev ne ve oz. se ne more odločiti, ali so učenci zunaj učilnice bolj motivirani za delo, 3,3 % učiteljev pa se v glavnem ne strinja, da so učenci bolj motivirani za delo, kadar poteka pouk zunaj učilnice. Pri vsem tem pa je pomembna tudi disciplina učencev. Mnenje učiteljev o disciplini, nemiru, sproščenosti in zbranosti učencev pri izvajanju izkustvenega učenja je zelo različno. Če analiziramo podatke glede na lokacijo šole, ugotovimo, da se 30,8 % učiteljev iz podružničnih šol popolnoma strinja z navedeno trditvijo, v nasprotju pa se s trditvijo popolnoma strinja le 8,5 % učiteljev iz centralnih šol. Pokazala se je torej statistično pomembna razlika (χ^2 = 17,313, P = 0,002, n = 60) glede na lokacijo šole, kakor tudi glede na izobrazbo učiteljev (χ^2 = 15,175, P = 0,056, n = 60), saj je odstotek učiteljev z visoko izobrazbo, ki se z navedeno trditvijo v glavnem strinjajo, mnogo višji (56,3 %) kakor odstotek učiteljev, ki imajo višjo izobrazbo (27,9 %).

Stališče učiteljev do materialno-finančne opredelitve izvajanja izkustvenega učenja

Večina učiteljev (93,3 %) se strinja, da izkustveno učenje zahteva več materiala in orodij za njegovo izvajanje. Pokazala se je statistično pomembna razlika (χ^2 = 12,109, P = 0,007, n = 60) v stališču učiteljev glede na lokacijo šole. Učiteljev, ki so popolnoma prepričani, da bi moralo biti na šolah dovolj materialov in orodij za izvajanje izkustvenega učenja, je več iz centralnih šol (66 %) kot učiteljev, ki poučujejo na podružničnih šolah (23,1 %). Dobra polovica učiteljev (56,6 %), ne glede na lokacijo šole in izobrazbo, je v glavnem izrazilo stališče, da oprema v učilnicah ne more biti prilagojena za izvajanje izkustvenega učenja, saj so učilnice premajhne. Statistično pomembna razlika se je pokazala pri delovni dobi (χ^2 = 8,199, P = 0,085, n = 60). 42,3 % anketiranih učiteljev, ki imajo delovno dobo nad

idr., 2003.) Te značilnosti odprtega pouka se kažejo pri raziskovalnem, projektnem, problemskem, ravnanjsko ali delovno naravnanem pouku, pri izkustveno usmerjenem in timskem pouku. Raba teh strategij pomembno vpliva na poučevanje in učenje in s tem na pouk. Pri pouku torej naj ne bi bila prisotna le transmisija (pri čemer je pomembno prenašanje gotovega znanja, ki je velikokrat ločeno od izkušenj in konkretnih življenjskih okoliščin), ampak, kot poudarja Marentič Požarnik (2000), transakcija (kjer gre za mnoštvo miselnih interakcij med učitelji in učenci ter učenci samimi) in transformacija (spreminjanje osebnosti in pojmovanj o svetu).

To, kako učitelji sprejemajo tak pouk, pa je bil namen naše raziskave. Natančneje, z empirično raziskavo smo želeli ugotoviti, kakšno stališče imajo razredni učitelji do izkustvenega učenja in poučevanja zunaj učilnice pri predmetu spoznavanje okolja. Problem smo razdelili na tri vidike izvajanja izkustvenega učenja. Zanimalo nas je:

- Stališče učiteljev o didaktičnem vidiku izvajanja izkustvenega učenja in poučevanja.
- Stališče učiteljev o pedagoško-psihološkem vidiku izvajanja izkustvenega učenja in poučevanja.
- Stališče učiteljev do materialno-finančnega vidika izvajanja izkustvenega učenja in poučevanja.

Raziskovalna vprašanja o didaktičnem vidiku:

Kakšno je stališče učiteljev do učitelja spremljevalca?

Kakšno je stališče učiteljev do urnika?

Kakšno je stališče učiteljev do učiteljevega napora, ki ga vloži v priprave za delo zunaj učilnice?

Kakšno je stališče učiteljev do obravnavanih vsebin?

Kakšno je stališče učiteljev do pridobljenega znanja?

Kakšno je stališče učiteljev do učenja v učilnici v primerjavi z učenjem zunaj učilnice?

Kakšno je stališče učiteljev do izvedbe izkustvenega učenja?

Raziskovalna vprašanja o pedagoško-psihološkem vidiku:

Kakšno je stališče učiteljev do psihološkega stanja pri učiteljih?

Kakšno je stališče učiteljev do razumevanja učne vsebine?

Kakšno je stališče učiteljev do učenčevega zdravja in fizične aktivnosti?

Kakšno je stališče učiteljev do oblikovanja trdnejše vezi med učitelji in učenci?

Kakšno je stališče učiteljev do potrebe po medsebojnem druženju učencev?

Kakšno je stališče učiteljev do motivacije pri učencih?

Kakšno je stališče učiteljev do počutja učencev?

Raziskovalna vprašanja o finančno-materialnem vidiku:

Kakšno je stališče učiteljev do materialov in orodij za izvajanje izkustvenega učenja in poučevanja?

Kakšno je stališče učiteljev do opreme v učilnicah?

Kakšno je stališče učiteljev do dodatnih finančnih sredstev, ki jih učitelji potrebujejo za izvajanje pouka zunaj učilnice?

Kakšno je stališče učiteljev do financiranja, ki ga za izvajanje učenja v naravi nameni ministrstvo za šolstvo in šport?

Kakšno je stališče učiteljev do sponzorjev in donatorjev?

Kakšno je stališče učiteljev do iskanja sponzorjev in donatorjev?

Kakšno je stališče učiteljev do financiranja s strani staršev?

Pri omenjenih vidikih raziskovalnega problema smo preverjali obstoj razlik glede na lokacijo šole, obdobje poučevanja predmeta in izobrazbo učiteljev.

Metoda

Uporabili smo deskriptivno in kavzalno neeksperimentalno metodo empiričnega pedagoškega raziskovanja.

V raziskavo smo zajeli populacijo učiteljev, ki so v šolskem letu 2006/07 poučevali v tretjem razredu osnovne šole; v vzorec smo zajeli 60 učiteljev. Vzorec predstavlja kombinacijo namenskega in slučajnostnega vzorca.

Glede na lokacijo šole je anketni vprašalnik reševalo 47 učiteljev (78 %) iz centralnih šol in 13 učiteljev (21,7 %) iz podružničnih šol. Glede na delovno dobo poučevanja spoznavanja okolja je anketni vprašalnik reševalo 56,7 % učiteljev, ki poučujejo do deset let, 43,3 % učiteljev poučuje nad deset let. Glede na izobrazbo ugotovimo, da ima največji del populacije (71,7 %) visoko (univerzitetno) izobrazbo.

Zbiranje podatkov je potekalo v aprilu 2007, s pomočjo anketnega vprašalnika, po pošti in individualno. Uporabili smo lestvico stališč Likertovega tipa. Lestvica je sestavljena iz 21 izjav. Pri sestavljanju smo pazili, da vsaka izjava vsebuje le eno misel, do katere anketiranci zavzemajo stališče, da so izjave nesugestivne (v njih ni emocionalno obarvanih izrazov, ne misli avtoritet) in nedvoumne. Pri vsaki izjavi je petstopenjska lestvica (se popolnoma strinjam; se v glavnem strinjam; ne vem, se ne morem odločiti; se v glavnem ne strinjam; se sploh ne strinjam).

Pri obdelavi podatkov smo uporabili nivo deskriptivne statistike (frekvenčna distribucija – f, f %).

Uvod

Izkustveno učenje in poučevanje je v Republiki Sloveniji v zadnjem desetletju ponovno aktualno. Veljavo je pridobilo predvsem z reformo osnovne šole.

Z izkustvenim učenjem so se ukvarjali številni teoretiki: Dewey, Lewin, Kolb, Piaget, Walter, Marks, Rogers, Neil in drugi (Marentič Požarnik, 2000). Omenjeni strokovnjaki so se ukvarjali predvsem z vprašanjem, kako mišljenje in učenje združiti z izkušnjami.

Piaget poudarja pomen aktivnega usvajanja učnih vsebin. Otroci, ki prihajajo do določenih spoznanj na podlagi lastnih izkušenj (z opazovanjem, eksperimentiranjem itd.), snov bolje razumejo, kot če jim jo posredujejo drugi (učitelj, starši). Piaget utemeljuje potrebo po izkustvenem učenju v osnovnošolskih razredih v naslednjem odlomku: *»/.../ Da lahko otroci mislijo, morajo v konkretno-operacionalnem stadiju imeti pred seboj predmete, s katerimi se da enostavno ravnati, ali pa vizualizirati predmete, s katerimi so ravnali in si jih lahko enostavno, brez večjega napora predstavijo«* (Labinowich, 1989, str. 230).

S tem v zvezi priporoča številne materiale, ki spodbujajo mišljenje in aktivne učence, ki se bodo zgodaj sami naučili odkrivati s spontano aktivnostjo. Piaget tudi poudarja, da je pri aktivnem učenju pomembno socialno sodelovanje med vrstniki. *»Ko rečem aktiven, mislim dvoje: Eno je akcija s konkretnimi stvarmi, medtem ko je drugo to, da je treba razvijati socialno sodelovanje, skupinski napor pri delu. Otrok tako komunicira z drugimi in tako razvije kritično mišljenje. To je bistveni dejavnik v intelektualnem razvoju«* (Labinowich, 1989, str. 234). Taka kooperativna izmenjava lahko razvije kritične navade in diskurzivno mišljenje. Tudi tu je treba zagotoviti možnosti za spontane interakcije ob organizirani intelektualni izmenjavi.

Že **Dewey** je podelil osebni izkušnji središčno vlogo v procesu učenja. Ugotovil je, da ima vsaka izkušnja pomemben vpliv v sedanjosti posameznika, predstavlja pa tudi pomembno mesto v prihodnosti. Učenje pojmuje kot dialektičen proces, v katerem se integrirajo izkušnje in pojmi, opazovanje in akcija. Za izkustveno učenje je pomembna aktivna vpletenost v izkušnjo in hkrati razmišljanje (refleksija) o izkušnji (Kolb, 1984).

Lewin je oblikoval štiri faze izkustvenega učenja, ki si sledijo v naslednjem zaporedju: konkretna izkušnja; zbiranje podatkov in opažanj o izkušnji; analiza podatkov, povezava v pojme, posplošitve; povratna informacija in preverjanje novih pojmov v novih situacijah. Naštete faze predstavljajo model izkustvenega učenja. Korenine tega modela lahko najdemo v »učnem krogu«, ki ga je razvil Korplus, podprli pa so ga tudi Lawson, Cavallo, Kolb, Pfeiffer in Jones (Marentič Požarnik, 1992).

Kolb je eden najpomembnejših strokovnjakov izkustvenega učenja. Pravi, da je *»izkustveno učenje vsako učenje v neposrednem stiku z resničnostjo, ki jo posameznik proučuje... Gre za neposredno srečanje s pojavom, ne pa razmišljanje o takem srečanju ali o možnosti, da bi kaj naredili v resnični situaciji«* (Kolb, 1984, str. 5).

Kolb gleda na učenje kot na proces, v katerem se ustvarja znanje s pretvorbo (spreminjanjem) posameznikove izkušnje ob vzajemnem vplivanju osebnega in družbenega znanja. Po Kolbu je učenje:

- razumljeno kot proces in ne kot rezultat;
- kontinuiran, cikličen proces, ki temelji na izkušnjah;
- proces, ki zahteva razreševanje konfliktov med dialektično nasprotujočimi načini spoznavanja;
- holističen način prilagajanja svetu;
- povezava med osebo in okoljem;
- proces ustvarjanja znanja (Golob, 2006).

Neil (2006) navaja, da je izkustveno učenje proces, pri katerem poteka učenje ob delu (angl. learning by dooing). To učenje se projicira v izkušnje, ki jih ima posameznik. Izkustveno učenje je sredstvo za poučevanje različnih okoljskih tem: učenje zunaj učilnice, praktično delo, skupinsko delo. Gre za proces, pri katerem učenec nadgrajuje lastno znanje (Neil, 2004, http://www.wilderdom.com).

V Sloveniji se je z izkustvenim učenjem/poučevanjem veliko ukvarjala **Marentič Požarnik**, ki v enem izmed svojih del (1992) ugotavlja, da se je izkustveno učenje v zadnjem času močno razmahnilo po vsem razvitem svetu. To pa predvsem zato, ker pomaga razvijati lastnosti, ki bodo ljudem potrebne v prihodnosti: sposobnost prožnega prilagajanja na nove okoliščine, osebna avtonomija, občutljivost za sebe in druge, sposobnost komunikacije in sodelovanja, zmožnost celovitega dojemanja, sinteze, integracije. Gre za zmožnost znajdenja v nepredvidljivih, kompleksnih socialnih situacijah, za katerega ni enega vnaprej opredeljenega pravilnega odgovora oz. rešitve.

Izkustveno učenje pa ima zelo pomembno vlogo tudi pri pouku spoznavanje okolja, saj nam že sama opredelitev predmeta v Učnem načrtu (2005, str. 5) razjasni, da je predmet zasnovan tako, da združuje procese, postopke in vsebine, s pomočjo katerih učenci spoznavajo svet, v katerem živijo, preko neposredne izkušnje. Najpomembnejša cilja predmeta sta razumevanje okolja in razvijanje spoznavnega področja, ki pa se uresničujeta z aktivnim spoznavanjem okolja.

Specialnodidaktična priporočila, ki so zapisana v Učnem načrtu (2005, str. 48) za predmet spoznavanje okolja, jasno poudarjajo pomen osebnega doživljanja učencev ter upoštevanje izkušenj in zamisli, ki jih učenci oblikujejo v šoli ter zunaj nje. Pouk naj bo organiziran tako, da bodo učenci razvijali svoje zamisli in odkrivali nova spoznanja ob konkretnih dejavnostih ter v kontekstu, ki jim je blizu. Če je le mogoče, naj učenci okolje spoznavajo neposredno. Vsebine naj bodo aktualne, saj bodo učenci le tako povezovali izkušnje, ki nastajajo zunaj šole, s poukom.

Tak pouk pa lahko realiziramo s pomočjo različnih sodobnih didaktičnih strategij, katerih skupni imenovalec je odprti pouk (Ivanuš Grmek in Hus, 2006). Zanj je značilno, da se učnih ciljev, vsebin in metod ne oklepamo okostenelo, da jih prilagajamo zanimanjem in sposobnostim učencev, da ustvarjamo pogoje za sodelovanje učencev pri pouku, upoštevamo že pridobljene izkušnje učencev ... (Blažič

Razdevšek Pučko, C. (1995). Opisovanje otrokovega razvoja in dosežkov na razredni stopnji osnovne šole. V C. Razdevšek Pučko (ur.), *Opisno ocenjevanje: Teoretična izhodišča in praktični napotki za opisovanje dosežkov pri posameznih predmetih* (str. 9–43). Novo mesto: Pedagoška obzorja.

Razdevšek Pučko, C. in Baraga, E. (1999). *Opisno ocenjevanje.* Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Razdevšek Pučko, C. (2004). Formativno preverjanje znanja in vloga povratne informacije. *Sodobna pedagogika, 55* (1), 126–139.

Tacol, T. (1995). Opisovanje učenčevih dosežkov pri likovni vzgoji. V C. Razdevšek Pučko (ur.), *Opisno ocenjevanje: Teoretična izhodišča in praktični napotki za opisovanje dosežkov pri posameznih predmetih* (str. 114–127). Novo mesto: Pedagoška obzorja.

Vidmar, T. (2008). Vrednotenje in ocenjevanje v vzgoji in izobraževanju. *Sodobna pedagogika, 55* (2), 236–241

Elektronski naslov: matjaz.duh@uni-mb.si

Založniški odbor je prispevek prejel 17. 3. 2009.

Recenzentski postopek je bil zaključen 15. 4. 2009.

Maja Korban Črnjavič
Dr. Vlasta Hus

Stališče učiteljev do izkustvenega učenja in poučevanja predmeta spoznavanje okolja

Strokovni članek
UDK [37.015.3:373.3]:5

POVZETEK

V skladu s konstruktivizmom je izkustveno učenje pomemben del poučevanja, saj prinaša mnoge pozitivne učinke. Ne samo da se pri učencih povečujejo intelektualne sposobnosti, večata se tudi notranja motivacija ter želja po učenju in odkrivanju novega. Tako dosežemo večjo zapolnitev naučene snovi, globlje razumevanje obravnavane snovi, razvoj sodelovalnih veščin, povezovanje teorije s prakso. S prenovo osnovne šole je izkustveno učenje postalo temeljno izhodišče tudi pri pouku predmeta spoznavanje okolja. Z empirično raziskavo smo želeli ugotoviti, kakšno stališče imajo učitelji do izkustvenega učenja in poučevanja. Ugotovili smo, da ima večina učiteljev pozitivno stališče do izkustvenega učenja in poučevanja, vendar pa opozarjajo na nekatere pomanjkljivosti.

Ključne besede: izkustveno učenje in poučevanje, predmet spoznavanje okolja, osnovna šola, stališče učiteljev

Teacher's opinions of experiential learning and teaching the subject Environmental Education

ABSTRACT

According to Constructivism, experiential learning plays a great role in teaching because it produces many positive results. Not only does it increase the intellectual abilities of students, it also increases their inner motivation and desire to learn and discover new things. By learning experientially, we can achieve greater retention of the learned material, obtain a deeper understanding of the discussed material, develop cooperating skills and learn to connect theory with practice. With the recent renovation of the primary school system, experiential learning has become the basic starting-point in the subject Recognition of the Environment. In our research we wanted to find out the teachers' point of view towards experiential learning and teaching. We found that most of the teachers have a positive opinion about experiential learning and teaching, but they have noticed some negative aspects of it as well.

Key Words: experiential leaning and teaching, the subject Recognition of the Environment, primary school, teachers' point of view